

**ПРОФЕСОР МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ КУРОВЕЦЬ –
УЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ, ОРГАНІЗАТОР НАУКИ ТА ОСВІТИ
(до 90-річчя від уродин)**

Постать професора Михайла Івановича Куровця в геологічній спільноті України і колишнього СРСР асоціюється, насамперед, з посадою багатолітнього проректора з навчально-виховної роботи Івано-Франківського інституту нафти і газу (ІФІНГ) (тепер – Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (ІФНТУНГ)). Знаний український учений-геолог у галузі мінералогії і кристалографії, він також зробив значний вклад у нафтогазову геологію і геохімію, організацію науки, освіти і навчального процесу, викладання геологічних і мінералого-геохімічних дисциплін.

Михайло народився 30 березня 1929 року в селі Батятичі Кам'янка-Бузького району Львівської області в простій селянській родині Куровців. Син виділявся серед ровесників, виростав допитливою дитиною, багато читав. Батятицьку десятирічну школу він закінчив 1949 року, а вищу освіту здобув на геологічному факультеті Львівського державного університету (ЛДУ) ім. І. Франка за спеціальністю «Геологія» (1949–1954 рр.). У час навчання Михайло Куровець захопився науковою творчістю в науковому студентському гуртку при кафедрі мінералогії ЛДУ, очолюваній професором Євгеном Лазаренком, і це стало відправною точкою його подальшої науково-педагогічної діяльності.

Трудову діяльність молодий спеціаліст-випускник Франкового університету розпочав у Південноуральському геологічному управлінні відразу на посаді начальника пошукової партії. Не дивуймося, це були роки розквіту геології і саме романтика юності проклала йому шлях у далекі краї. Тут, на Уралі, Михайло Куровець набув важливого життєвого, професійного й управлінського досвіду. Роки, віддані виробництву, не пройшли даремно. Вони сприяли змужнінню, вмінню працювати з людьми, переборювати життєві труднощі. Не полишала здібного випускника кафедри мінералогії і думка про навчання в аспірантурі, і ця жадоба до знань, до підвищення науково-освітнього рівня, кваліфікації сприяла тому, що після повернення до Львова Михайло Куровець 1959 року вступає до аспірантури при кафедрі мінералогії і стає одним із кращих учнів професора Євгена Лазаренка. Істинну пошанівку і любов до Вчителя він проніс через усе своє життя.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата геолого-мінералогічних наук на тему «Редкометальна мінералізація гранитоїдов адамовського комплексу Южного Урала» Михайло Куровець успішно захищає 1963 року. Основу роботи власне і склали результати мінералого-геохімічних досліджень власноруч зібраних ним на Уралі зразків мінералів і руд, вдало доповнені вивченням флюїдних включень у мінералах, що дало змогу встановити фізико-хімічні умови формування акцесорної рідкіснометалевої мінералізації в жильних гранітних пегматитах заміщення.

Однак невдовзі після цього успішний захист ним докторської дисертації на тему «Гранитные пегматиты Оренбургского Урала и Мугоджар» (1967) не в усіх наукових колах належно сприйняли: не всім був до вподоби стрімкий злет молодого вченого із Західної України, одного з кращих учнів уже тоді опального академіка Євгена Лазаренка, і Вища атестаційна комісія колишнього СРСР цю дисертаційну працю не затвердила.

Новий етап у діяльності Михайла Куровця розпочався з переходом до Львівського політехнічного інституту (ЛПІ) (1963), а далі – до новоствореної Івано-Франківської філії ЛПІ (із 1967 р. – ІФІНГ). Тут, як викладач, він виріс від доцента до професора, а адміністративно – від заступника декана і декана до проректора з навчально-виховної роботи, його науковому і кадровому зростанню сприяли значні теоретичні знання, набуті у Львові. Неоцінна була його роль у підборі і формуванні висококваліфікованого професорсько-викладацького колективу, покращенні рівня викладання, створенні та обладнанні науково-дослідних лабораторій сучасними апаратними комплексами і приладами.

Наукова творчість, педагогічна діяльність, організація наукових та освітніх заходів – на всіх цих ділянках Михайла Івановича вирізняв творчий підхід, глибока ерудиція, тонке відчуття нового, принциповість і вимогливість, вміння створювати в колективі творчу атмосферу.

Наукові горизонти вченого охоплювали широке коло питань мінералогії, кристалографії, генези руд і мінералів: гранітних пегматитів («Режим образования гранитных пегматитов Южного Урала по данным термометрических исследований», 1972), кварцово-жильних рудопроявів («Типоморфизм кварца Закарпатья», 1974; співавтори – Б. В. Заціха, О. В. Любінецька), флюоритових проявів («Флюорит з камерних пегматитів Волині», 1971; співавтори – Б. В. Заціха, П. К. Вовк, В. І. Павлишин) і ртутних родовищ («Термодинамические и геохимические особенности образования ртутных месторождений Вышковского рудного поля (Закарпатский внутренний прогиб)», 1973; співавтори – Б. В. Заціха, О. В. Любінецька, В. П. Теплов) України. Водночас він вважав, що мінералогія з допомогою сучасних методів вивчення речовини може сприяти вирішенню проблемних питань походження вуглецю і вуглецевистих сполук («Органические углеводородсодержащие минералы. Вопросы их генезиса и систематики», 1977; співавтор – Б. В. Заціха).

Багато зусиль докладав Михайло Куровець до написання навчально-методичної літератури. Ще в колишньому СРСР він видав такі навчальні посібники, як «Кристалло-морфологические свойства минералов и их определение» (1988), «Структурные, химические, физические и кристаллооптические свойства минералов и их определение» (1988), «Систематика, краткое описание и методика определения главных пороодо- и рудообразующих минералов и их парагенетических ассоциаций» (1989) та інші методичні розробки. Із проголошенням незалежності України Михайло Куровець із притаманними йому ентузіазмом і завзяттям взявся за створення геологічних підручників для студентів вищих навчальних закладів українською мовою. Зокрема, 1996 року виходить підручник «Кристаллографія і мінералогія» у 2-х частинах («Кристаллографія мінералів» і «Систематика, короткий опис та методика визначення мінералів»), який став чи не першим україномовним підручником після всесвітньовідомого «Курсу мінералогії» Є. К. Лазаренка. У співавторстві з професором Нестором Гуньою в 1997–1998 рр. він видає підручники «Основи геології» (694 с.) та «Загальна геологія» (418 с.). Усі ці видання гідно продовжили справу учителя – академіка Євгена Костянтиновича Лазаренка, оскільки належать, без перебільшення, до настільних книг уже багатьох поколінь студентів-геологів.

Творчий доробок ученого перевищує 100 друкованих науково-методичних праць, 4 навчальні посібники, понад 20 звітів про науково-дослідні роботи. Він – учасник численних наукових зібрань різного рівня, на яких гідно представляв українську науку. Зокрема, велика заслуга проректора Михайла Івановича Куровця в організації

і проведенні республіканського симпозиуму «Роль мінералогії в пошуках і розвідке нафтяних і газових местороджень» (Київ, 1976), матеріалами якого показано значення мінералогічних досліджень для підвищення ефективності геологічних робіт при пошуках і розвідці родовищ нафти і газу, що підтвердила й безпосередня участь у його роботі провідних науковців ІФІНГ, спеціалістів із нафтогазової справи.

Тісні зв'язки поєднували Михайла Івановича з колективом Інституту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР. Науковець підтримував добрі стосунки ще зі студентської лави із Зоєю Ляшкевич, співпрацював і товаришував з Оксаною Винар, Володимиром Калюжним, Борисом Сребродольським та іншими нашими працівниками. У 60–70 роках ХХ століття саме він курував скерування до Інституту молодих випускників ІФІНГ, які вносили свіжий струмінь у діяльність колективу. Запамятувалися й зустрічі професора Михайла Куровця та обговорення назрілих проблем нафтогазогеологічної науки з директором, академіком Григорієм Доленком.

Його активну науково-організаторську і громадську діяльність неодноразово відзначали державними нагородами, преміями, грамотами, подяками, а визнанням високого наукового авторитету стало обрання академіком Української нафтогазової академії і дійсним членом Українського (Всесоюзного) мінералогічного товариства.

На всіх посадах професор Михайло Куровець відзначався сумлінною натхненною працею. Хоча наукова творчість і педагогічна діяльність були розрадою його життя, у повсякденні він був душею товариства; умів працювати й умів веселитися, радіти життю в усіх його барвах. І викладачі, і студенти цінували його людяність і простоту, вміння згуртовувати колективи, у яких він працював: кафедри, факультету, усього Інституту нафти і газу.

Не лише знаний учений і талановитий педагог, але й чудовий сім'янин, разом із дружиною – Євгенією Станіславівною (теж викладачем), підтримка якої надавала фізичних і творчих сил, вони виховали двох дітей – сина Ігоря і дочку Лесю. Естафету від Батька гідно підхопили син – кандидат геолого-мінералогічних наук, завідувач відділу проблем нафтової геофізики ІГГК НАН України, і онук Сергій – доктор геологічних наук, завідувач кафедри геології та розвідки нафтових і газових родовищ геологорозвідувального факультету ІФНТУНГ. За прикладом знаменитого земляка і родича професію геолога обрали жителі Батятич і навколишніх сіл, небожі (племінники).

Можна лише гадати, скільки добрих і корисних справ у науковому та людському аспектах ще зробив би професор Михайло Куровець, адже 30 березня 2019 року йому б виповнилося лише 90 років, а властиві вченому впродовж усієї його наукової та педагогічної діяльності великі риси вченого, педагога, людини з віком та життєвим досвідом лише б посилювалися.

Однак доля розпорядилася по-іншому. Важка виснажлива хвороба передчасно забрала життя Михайла Івановича Куровця. Він відійшов у засвіти 19 січня 1999 року всього на 69-му році і похований, за його заповітом, на батьківщині – у селі Батятичі. Талановитий учений і педагог, чуйна, добра та порядна людина, творча і непересічна особистість, патріот та громадянин, який невтомною працею закладав майбуття геологічної науки й освіти в незалежній Україні, він назавжди залишиться у світлій пам'яті всіх, хто його знав, з ким провадив геологічні розвідки та творчі пошуки, спілкувався і диспутовав, хто слухав його лекції...

Мирослав ПАВЛЮК, Ігор НАУМКО